

4. Про оборону України: Закон України від 06 грудня 1991 р. № 1932-XII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1932-12>.
5. Про правовий режим майна у Збройних Силах України: Закон України від 21 вересня 1999 р. № 1075-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1075-14>.
6. Арзамасцев А.Н. Охрана социалистической собственности по советскому гражданскому праву. Л., 1959. С. 7–10.
7. Богдан Н.И. Управление государственной собственностью: учеб. пособ. Минск: БГЭУ, 2006. 131 с.
8. Богуцький П.П. Військове право України: джерела, структура та розвиток: монографія. Одеса: Фенікс, 2008. 168 с.
9. Кісель В.Й. Статус військових частин Збройних Сил України як суб'єктів цивільних правовідносин. Університетські наукові записки. 2005. № 3 (15). С. 107–110
10. Кондик П.М. Правове регулювання економічної та господарської діяльності Збройних Сил України. Право України. 2003. № 4. С. 37–41.

ПАШКОВСЬКА М. М.,
студентка магістратури
юридичного факультету
(Київський національний університет
імені Тараса Шевченка)

УДК 342.95 (477)

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ

На основі аналізу практичних джерел і наукової літератури визначено поняття, структуру та властивості виконавчого провадження, функціональні особливості органів державної виконавчої служби, а також з'ясовано основні проблеми правового регулювання діяльності останніх.

Ключові слова: державний виконавець, органи державної виконавчої служби, виконавче провадження, основні засади виконавчого провадження.

На основе анализа практических источников и научной литературы определено понятие, структуру и свойства исполнительного производства, функциональные особенности органов государственной исполнительной службы, а также выяснены основные проблемы правового регулирования деятельности последних.

Ключевые слова: государственный исполнитель, органы государственной исполнительной службы, исполнительное производство, основные принципы исполнительного производства.

On the basis of the analysis of practical sources and scientific literature, the concept, structure and properties of executive proceedings, functional features of the bodies of the state executive service were determined, and the main problems of its legal regulation were determined.

Key words: state executor, bodies of state executive service, enforcement proceedings, basic principles of enforcement proceedings.



Вступ. Запропонована тема, присвячена основним засадам діяльності органів державної виконавчої служби у виконавчому процесі, є актуальною сьогодні як для України, так і для багатьох інших розвинутих країн, що шанують верховенство права і закону.

Варто зазначити, що в умовах сьогоднішнього дня постійно зростає кількість порушень із боку виконавців, а рівень їх діяльності все частіше звертає увагу науковців до дослідження відповідальності останніх. Також із боку державних виконавців спостерігається все більше порушень прав людини та громадянина під час виконання ними певних функцій. Вищезазначене свідчить про необхідність дослідження як законодавчо закріплених повноважень державних і приватних виконавців, так і засад їх діяльності та відповідальності останніх.

Зазначені фактори зумовлюють актуальність дослідження особливостей правового статусу державних виконавців у виконавчому процесі за законодавством України внаслідок здійснення ними певної діяльності.

Щодо основних засад правового статусу органів державної виконавчої служби та державного виконавця у виконавчому процесі акцентуємо увагу на роботах таких науковців: М.В. Вінциславської, М.А. Вукот, О.В. Забродіної, І.С. Кузьміної, П.Д. Петренка, С.В. Мальцева, І.А. Селезнева, Н.О. Телегіної, Є.І. Фурси, С.Я. Фурси, О.О. Чумак, В.М. Шерстюк, С.В. Щербак, Т.І. Яшук.

Результати дослідження. Відповідно до Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, органи та особи, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» примусовим виконанням судових рішень і рішень інших органів (посадових осіб) займаються органи державної виконавчої служби та приватні виконавці у визначених нормативно-правовими актами випадках.

Правовою основою діяльності органів державної виконавчої служби та приватних виконавців є Конституція України, Закон України «Про виконавче провадження», Закон України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, органи та особи, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів», міжнародні договори України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, інші закони, нормативно-правові акти, прийняті на їх виконання.

Державний і приватний виконавці мають реалізовувати свої повноваження сумлінно, дотримуючись професійної таємниці, не розголошуючи відомості, мають ставитися з повагою до стягувачів і їх інтересів, до боржників, до третіх осіб, а також не принижувати їхню гідність.

Професійною таємницею виконавців відповідно до Закону є інформація, що стала відома державному чи приватному виконавцю, помічнику приватного виконавця у зв'язку зі здійсненням професійної діяльності. Обов'язок зберігати професійну таємницю поширюється на особу і після її звільнення з посади державного виконавця чи припинення діяльності приватного виконавця, помічника приватного виконавця.

Державний чи приватний виконавець може надавати іншим особам інформацію, що містить професійну таємницю, виключно у випадках і порядку, передбачених законом. Конфліктом інтересів у цілях застосування цього Закону вважається суперечність між особистими інтересами державного або приватного виконавця та його професійними правами й обов'язками, наявність якої може вплинути на об'єктивність або неупередженість під час виконання державним або приватним виконавцем його професійних обов'язків, а також на вчинення чи невчинення ним дій під час здійснення примусового виконання рішень.

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів, органи та особи, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» державний і приватний виконавці під час здійснення професійної діяльності є незалежними, керуються принципом верховенства права та діють виключно відповідно до закону.

Розглядаючи принципи виконавчого провадження з позиції науковців у галузі права, слід зазначити, що Ю.В. Білоусов основними принципами виконавчого процесу вважає



диспозитивність і публічність, повноту, неупередженість і своєчасність виконання, рівність суб'єктів виконавчого процесу, змагальність та гласність, гуманізм, предметну та територіальну юрисдикцію і недоторканість житла [1, с. 15].

На думку М.І. Штефана, до основних принципів виконавчого провадження входять такі, як принцип рівності громадян перед законом і органом державної виконавчої служби, принцип законності, принцип недоторканості особи, її житла, принцип провадження державною мовою, принцип гласності, змагальності, диспозитивності, доступності, оперативності, публічності, юридичної істини та законності [2, с. 54–64].

С.В. Щербак і С.Я. Фурса увагу приділяють принципам сприяння громадянам, законності, обов'язковості вимог державного виконавця, рівності учасників судового процесу перед судом і законом, принципам гласності та змагальності, вважаючи останні принципами організації та діяльності Державної виконавчої служби України.

На нашу думку, слід розглядати принципи виконавчого процесу у контексті класифікації, розділяючи їх на конституційні та галузеві, або ж на загальні та спеціальні.

Отже, до загальних принципів (конституційних) слід віднести: принцип законності, принцип верховенства права, принцип гуманізму та забезпечення права на захист, адже зазначені принципи містяться у Конституції України, міжнародних угодах і характерні для більшості галузей права, у чому і проявляється їх загальність.

Загальними принципами саме виконавчого процесу, на нашу думку, слід вважати принцип верховенства права, принцип законності, принцип забезпечення права на захист і принцип гуманізму. Останні вважаються загальними принципами виконавчого процесу, адже використовуються як у процесі здійснення виконавчого провадження, так і в інших галузях процесуального права.

Спеціальними принципами виконавчого провадження є основні засади виконавчого провадження, що закріплюються в спеціалізованому нормативно-правовому акті – Законі України «Про виконавче провадження».

Пропонуємо зупинитися на них детальніше. Принцип правової певності дещо орієнтує напрямок і мету діяльності органів виконавчого процесу. Саме цей принцип вважають складовою частиною конституційного принципу верховенства права, але саме принцип правової певності щодо виконавчого процесу є спеціальним.

Також принцип правової певності у певному контексті слід співвіднести із принципом обов'язковості виконання рішень, який часто застосовується до судових рішень, тож у контексті принципу правової певності йдеться про акти органів виконавчої влади й обов'язковість їх виконання [3].

Але не слід ототожнювати вищезазначений принцип із таким принципом виконавчого провадження, як принцип обов'язковості вимог державного виконавця відповідно до ст. 5 Закону України «Про виконавче провадження», адже саме вимога державного виконавця щодо виконання рішення є обов'язковою як для всіх органів, посадових осіб, так і для організацій, громадян чи юридичних осіб тощо.

Також, у контексті перших двох проаналізованих принципів виконавчого провадження, варто згадати про принцип своєчасності виконання виконавчих документів як спеціальний принцип виконавчого процесу. На думку С.В. Щербак і С.Я. Фурси, цей принцип відрізняється від попередніх, зокрема принципу правової певності, більш процесуальним характером. Зазначені науковці характеризують відповідний принцип як чітку регламентацію процесуальних строків вчинення виконавчого провадження, їх дотримання державним виконавцем, зокрема щодо своєчасного вжиття необхідних процесуальних дій, передбачених чинним законодавством України [4].

Досліджуючи справу Європейського суду з прав людини «Імобільяре Саффі проти Італії», необхідно зазначити, що ефективний доступ до суду полягає в тому, що рішення має бути виконане без затримки [5].

У контексті розгляду цього принципу слід згадати про строки, передбачені Законом України «Про виконавче провадження», адже за ст. 30 цього нормативного акта у процесі



своєї діяльності державний виконавець має всі дії щодо відповідного рішення виконати у шестимісячний термін з моменту постановлення про відкриття виконавчого провадження та у двомісячний термін щодо виконання рішення немайнового характеру.

Адже, якщо попередні принципи не будуть дотримані державним виконавцем, можна буде говорити про наступний принцип виконавчого провадження, а саме про принцип оскаржуваності дій виконавця, адже згідно зі ст. 6 Закону України «Про виконавче провадження» рішення, дії або бездіяльність державного виконавця можуть бути оскаржені стягувачем або іншими учасниками виконавчого провадження (крім боржника) до начальника відділу, якому безпосередньо підпорядкований державний виконавець, або до керівника відповідного органу державної виконавчої служби вищого рівня чи до суду.

Необхідно також звернути увагу на контроль, що здійснюється за державним виконавцем, а саме на його види. Відповідно до Закону України «Про виконавчу службу» є декілька видів контролю за діями державного виконавця, а саме: судовий контроль і двоступеневий адміністративний контроль. Слід констатувати, що через завантаженість державних виконавців останні все частіше порушують необхідні строки, які встановлюються для дій державного виконавця (2 місяці, 6 місяців). Але через тривалі судові процеси та відсутність належної реакції керівників виконавчих служб на скарги виконавці уникають відповідальності. Також цьому сприяє положення ст. 82 Закону України «Про виконавчу службу», яке знімає відповідальність із державних виконавців за проблемні питання щодо проведення експертиз, торгів тощо.

Пропонуємо звернути увагу на останні два, на нашу думку, дуже важливі принципи виконавчого провадження, а саме: принцип неприпустимості ув'язнення на підставі неспроможності виконати своє договірне зобов'язання та принцип недоторканості мінімуму майна, необхідного для існування боржника-громадянина і членів його сім'ї.

Принцип неприпустимості ув'язнення на підставі неспроможності виконати своє договірне зобов'язання полягає у неможливості позбавлення свободи у разі неспроможності особою виконати своє договірне зобов'язання. Цей принцип закріплений Протоколом 4 ст. 1 Конвенції, але, на жаль, не закріплений у Законі України «Про виконавче провадження». Цей принцип є дещо спірним у контексті його виконання, адже Закон дає можливість притягнути до адміністративної, кримінальної відповідальності боржника, якщо останній умисно ухиляється від виконання дій, передбачених виконавчим провадженням, і дуже важко збагнути ту грань, яка розділяє ухилення від виконання зобов'язання та невиконання зобов'язання через неможливість.

Щодо принципу недоторканості мінімуму майна, необхідного для існування боржника-громадянина і членів його сім'ї, необхідно зазначити, що він не закріплений Законом України «Про виконавче провадження», як і попередній принцип, хоча ліміт щодо стягнення коштів із боржника все ж міститься у ст. 63 Закону України «Про виконавче провадження», а додатком до закону закріплюється перелік майна особи, на яке неможливо накласти стягнення.

Висновки. Тож, розглянувши ключові принципи як спеціальні принципи виконавчого провадження, вважаємо за необхідне запропонувати деякі корективи до нормативно-правових актів України у частині виконавчого провадження, а саме пропонуємо внести до Закону України «Про виконавче провадження» такі принципи, як принцип неприпустимості ув'язнення на підставі неспроможності виконати своє договірне зобов'язання та принцип недоторканості мінімуму майна, необхідного для існування боржника-громадянина і членів його сім'ї. Також пропонуємо позбавити можливості державного виконавця уникати відповідальності шляхом внесення змін до ст. 63 Закону України «Про виконавче провадження».

Список використаних джерел:

1. Білоусов Ю.В. Виконавче провадження: навч. посіб. К.: Прецедент, 2005. 192 с.
2. Штефан М.Й., Омельченко М.П., Штефан С.М. Виконання судових рішень: навч. посіб. К.: Юрінком-Інтер, 2001. С. 54–64.



3. Лист Вищого Господарського суду України № 01-8/451 від 24 липня 2008 р. «Про внесення змін до інформаційного листа Вищого господарського суду України від 18 листопада 2003 р. №01-8/1427 «Про Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 р. та юрисдикцію Європейського суду з прав людини».

4. Фурса С.Я., Щербак С.В. Виконавче провадження в Україні: навч. посіб. К.: Атіка, 2002.

5. Рішення Європейського Суду з прав людини у справі «Лучіано Россі проти Італії». URL: <http://hudoe.echr.ketse.com/doc/30530.96-en-200021115/view>.

ПЕТРЕНКО П. Д.,
кандидат юридичних наук

УДК 342.9

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ІНСТИТУЦІЙНОЇ РОЗБУДОВИ (SIGMA, TWINNING, TAIEH) У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

У статті визначено напрямки вдосконалення організації діяльності органів виконавчої влади в Україні на сучасному етапі державотворення на основі подальшого впровадження таких європейських інструментів інституційної розбудови, як Twinning, TAIEH і програми SIGMA.

Ключові слова: європейська інтеграція, інструменти інституційної розбудови, SIGMA, Twinning, TAIEH, органи виконавчої влади.

В статье определены направления совершенствования организации деятельности органов исполнительной власти в Украине на современном этапе на основе дальнейшего внедрения таких европейских инструментов институционального развития, как Twinning, TAIEH и программы SIGMA.

Ключевые слова: европейская интеграция, инструменты институционального развития, SIGMA, Twinning, TAIEH, органы исполнительной власти.

The article outlines the directions for improving the organization of executive bodies in Ukraine at the present stage on the basis of the further introduction of such European institutional development tools as Twinning, TAIEH and the SIGMA program.

Key words: European integration, instruments of institutional development, SIGMA, Twinning, TAIEH, executive authorities.

Вступ. Поглиблення європейської інтеграції та реалізації курсу на набуття Україною членства в ЄС вимагає здійснення інституційних перетворень у різних сферах, серед яких організація діяльності органів виконавчої влади. Вивчення досвіду, орієнтація та врахування кращих європейських стандартів державного управління є необхідною умовою ефективності реформ, що проводитимуться у цій сфері.

Питання реформування органів виконавчої влади, впровадження інструментів інституційної розбудови вже були предметом аналізу таких науковців, як В.Б. Антонюк, Т.В. Бельська, В. Головата, Т.О. Горещька, О.П. Западинчук, І.А. Ісаєнко, Е.Б. Кубко, В.М. Олуйко, О. Оржель, О.М. Руденко, В.В. Толкованов, В.В. Цветков та ін.

